

Kammeradvokaten

Dato: 28. august 2007
J.nr.: 40-2127 HS/SGJ/MOL/CKR/spe

Vester Farimagsgade 23
DK-1606 København V

Telefon: 33 15 20 10
Telefax: 33 15 61 15

mail@kammeradv.dk
www.kammeradv.dk

Pr. e-mail: han@mst.dk

Miljøstyrelsen

Att.: Underdirektør Helge Andreasen

Strandgade 29

1401 København K

**J.nr. MST-705-00015 - Grindsted Products A/S' (Daniscos) erstatningsansvar
for forurening af Kærgaard Plantage**

Ved brev af 19. juli 2007 har Miljøstyrelsen anmodet om min vurdering af, om der kan gøres et erstatningskrav gældende mod Grindstedværket (Grindsted Products A/S, nu Danisco A/S) i anledning af, at der er fundet store mængder kviksølv i Kærgaard Plantage.

Den daværende kammeradvokat har den 10. december 1991 - før fundet af kviksølv - afgivet en udtalelse om, at Grindsted Products A/S ikke kunne pålægges at erstatte det offentlige udgifter til undersøgelser og afværgeforanstaltninger som følge af selskabets deponering af affald i Kærgaard Plantage. Grindsted Products A/S blev i 1989 fusioneret med Danisco A/S (herefter Danisco).

Jeg har den 16. august 2007 modtaget supplerende sagsakter i form af en kontrakt af 6. december 1956 indgået mellem Grindstedværket og Klitdirektoratet og kendelse af 3. november 1969 afsagt af Landvæsenskommissionen for Ribe Amt.

Herefter bemærker jeg følgende:

1. FAKTISKE OMSTÆNDIGHEDER

En gennemgang af sagens faktiske omstændigheder findes i min forgængers brev af 10. december 1991. Af de supplerende sagsakter fremgår bl.a. følgende:

Kontrakten af 6. december 1956 gav Grindstedværket en 1-årig tilladelse til at foretage udtømning af spildevand på Kjærgaard Klitplantages areal. I et forudgående brev af 5. november 1956 fra Klitdirektoratet betinges det, at tilladelsen kan tilbagekaldes, hvis udtømningen medfører forurening af brøndvand eller vandløb. Kontrakten indeholder ikke i øvrigt krav til indholdet af spildevandet.

Kendelsen af 3. november 1969 afsagt af Landvæsenskommissionen for Ribe Amt gav Grindstedværket tilladelse til fortsat udtømning af spildevand i Kjærgaard Klitplantage i 2 år. Kommissionen vurderede, at udtømningen havde givet visse ulemper i form af lugtgener og rødfarvet strand - men havde ikke medført nogen direkte skade. Udledning af kviksølv er ikke nævnt.

Landvæsenskommissionens kendelse af 15. oktober 1971 og Overlandvæsenskommissionens kendelse af 6. september 1972 er omtalt i kammeradvokatens brev af 10. december 1991, side 2. I kendelserne er refereret en henvendelse fra ravsliber Chr. Nielsen, der anførte, at der var konstateret blyforekomster i vandet - 40 mg pr. liter - indtil 600 m fra gruberne. Dette blev bestridt af Grindstedværket ved højesteretssagfører Rosenquist.

Det fremgår af kendelsen af 15. oktober 1971, at myndighederne havde foretaget omfattende analyser af vandprøver, der kunne indeholde spildprodukter fra værket. Det er ikke nævnt i nogen analyse, at man havde fundet kviksølv eller andre tungmetaller.

Overlandvæsenskommissionen udtalte, at kommissionen ikke var overbevist om, at de omtalte forekomster af bly i grundvandet stammede fra det udledte spildevand. Men kommissionen fandt, at det burde sikres, at det i gruberne udtømte spildevand ikke indeholdt tungmetaller. Landvæsenskommissionens kendelse blev stadfæstet "med de ændringer og tilføjelser som følger af foranstående." Der blev fastsat en række vilkår for udtømning af spildevand i gruberne i Kjærgaard Klitplantage indtil 3. november 1974. Der blev ikke fastsat krav om, at der ikke måtte udtømmes tungmetaller/kviksølv.

2. MIN VURDERING

2.1 Ansvar

Spørgsmålet, om miljømyndighederne kan gøre Danisco ansvarlig som følge af, at der er fundet kviksølv i depoterne i Kærgaard Plantage, skal afgøres efter dansk rets almindelige erstatningsregel, culpereglen, jf. udtalelsen af 10. december 2001, side 4, 5. afsnit. Afgørelsen af, om forurenerens adfærd er ansvarspådragende, må træffes på grundlag af datidens bestemmelser og efter datidens normer for forsvarlig adfærd inden for erhvervsområdet.

I UFR 1992, side 575H, fandt Østre Landsret, at Cheminova også efter datidens forhold havde handlet letsindigt og uforsvarligt ved i 1940'erne og 1950'erne at have anbragt kemikalieaffald på og i fabriksarealet. Landsretten lagde vægt på, at ledelsen besad høj grad af ekspertise med hensyn til arten og farligheden af en række af de stoffer, som blev fremstillet på fabrikken, at ledelsen måtte være klar over, at der kunne ske nedsivning i undergrunden, og at virksomheden lå mindre end 300 m fra et meget stort vandindvindingsområde. Landsretten lagde også vægt på, at nedgravningen var fortsat, efter at landvæsenskommissionen havde udtalt sig imod dette. Cheminova havde også overtrådt den kommunale sundhedsvedtægt ved i lang tid ikke at have søgt sundhedskommissionen om godkendelse af virksomheden og ved senere ikke at have opfyldt betingelser for godkendelse. Dette kunne imidlertid ikke i sig selv begrunde et erstatningsansvar. Ansvarsvurderingen blev tiltrådt af Højesteret.

I UFR 1994, side 659, fandt Vestre Landsret, at Gram A/S ikke havde handlet uforsvarligt ved i perioden 1963-1974 at have deponeret kemikalieaffald i en grusgrav. Landsretten lagde vægt på, at deponeringen skete med myndighedernes viden og uden påtale og ikke afveg fra, hvad der med datidens øjne var en almindelig anvendt og forsvarlig deponeringsmetode. Virksomheden havde ikke særlig ekspertise i det deponerede affalds farlighed, og det kunne ikke anses for godtgjort, at virksomheden vidste eller burde have vidst, at affaldsbortskaffelsen medførte fare for grundvandsforurening. Grusgraven lå langt fra beskyttelsesområdet for vandindvinding. Det forhold, at virksomheden ikke kunne fremvise tilladelser i medfør af sundhedsvedtægten eller tilladelser i henhold til loven om giftige og sundhedsfarlige stoffer fra 1961, samt at deponeringen siden 1970 var i strid med vandforsyningsloven, var ikke i sig selv afgørende for, om virksomheden var erstatningsansvarlig.

I UfR 2000, side 276H, fandt Højesteret, at Kuwait Petroleum A/S i perioden 1962-1989 havde handlet uforsvarligt i forbindelse med påfyldning af tanke på en benzinstation. Højesteret lagde vægt på, at det allerede fra begyndelsen af 1960'erne må antages at have stået benzinselskaberne klart, at der af hensyn til faren for forurening måtte udvises omhu ved vedligeholdelse af tankanlæg og påfyldning.

I UfR 2001, side 1709H, fandt Højesteret, at Børge Hindsgaul var ansvarlig for forurening med kulbrinter og TCE af jord og grundvand i perioden 1962-1977 samt 1991-1994. Højesteret lagde vægt på, at selv om Børge Hindsgaul ikke havde speciel ekspertise vedrørende kemisk affald, burde han på baggrund af den almindelige viden dengang være klar over, at udledning og spild ville medføre fare for grundvandet.

I nærværende sag giver de supplerende sagsakter, som jeg modtog den 16. august 2007, ikke grundlag for at antage, at Grindstedværket tilsidesatte forskrifterne for deponering. Bemærkningen om tungmetaller i kendelsen af 6. september 1972 er ikke medtaget som et vilkår i kendelsen, og kendelsens henvisning til de foranstående bemærkninger er næppe tilstrækkelig klar til, at styrelsen vil kunne støtte ret på dette. Hvis det måtte antages, at der var tilsidesat en forskrift for deponeringen, er det ikke hermed givet, at dette kan danne grundlag for et erstatningsansvar, jf. dommene i UfR 1992, side 575, og UfR 1994, side 659.

Som de refererede domme viser, har virksomhederne et selvstændigt ansvar for ikke at forurene. Myndighedernes viden om eller godkendelse af en deponering af affald fritager ikke nødvendigvis virksomhederne fra ansvar. Det må dog antages, at en virksomheds overholdelse af myndighedernes vilkår for deponeringen og detaljeringsgraden i myndighedernes regulering af deponeringen skærper myndighedernes bevisbyrde for, at virksomheden burde have haft kendskab til en forureningsfare, som myndighederne ikke var opmærksom på. Det må endvidere herved tillægges vægt, at myndighederne i sin tid traf afgørelse efter foretagelse af en række analyser af relevante vandprøver mv.

Ansvar påhviler virksomheder, der havde eller burde have viden om faren for forurening. Der lægges vægt på arten af det deponerede/henlagte affald og virksomhedens eventuelle særlige kendskab til affaldets farlighed. Endvidere tillægges almindelig praksis for behandling af affaldet på daværende tidspunkt og nærheden til vandindvindingsområder betydning.

På det foreliggende grundlag kan det ikke udelukkes, at myndighederne, ved en undersøgelse af kviksvovforureningen sammenholdt med en nærmere undersøgelse af oplysninger om Grindstedværkets anvendelse/frembringelse af forurenende stoffer samt virksomhedens eventuelle ekspertviden, vil kunne nå til, at virksomheden havde en sådan kvalificeret viden om faren for forurening, at det kan godtgøres, at der påhviler virksomheden et selvstændigt ansvar, selv om deponeringen er sket i overensstemmelse med myndighedernes anvisninger. I kraft af det beslutningsgrundlag, der blev tilvejebragt forud for tilladelsernes udformning, må jeg dog mene, at et sådant ansvar har formodningen mod sig. En nærmere vurdering vil endvidere kræve en række undersøgelser, som jeg ikke har foranstaltet, da et erstatningskrav under alle omstændigheder må anses for forældet, jf. umiddelbart nedenfor.

2.2 Forældelse

Erstatningskrav forældes 5 år efter skadens indtræden eller det tidspunkt, hvor skaden kan konstateres eller opgøres, jf. § 1, stk. 1, nr. 5, og § 2 i 1908-loven om forældelse af visse fordringer. Desuden gælder den 20-årige forældelsesfrist i Danske Lov 5-14-4, der løber fra den skadevoldende handling. Forældelsesreglerne gælder ved siden af hinanden, således at den regel, der medfører den tidligste forældelse, finder anvendelse.

Den nye forældelseslov, lov nr. 522 af 6. juni 2007, træder først i kraft 1. januar 2008.

Den 20-årige forældelse må regnes fra den 1. juni 1973, hvor Grindstedværket ophørte med at udlede spildevand til Kærgaard Plantage, og forældelse må derfor antages at være indtrådt i 1993.

I UfR 1989, side 1108H, fandt Højesteret, at erstatningskravet mod Dansk Eternit-Fabrik A/S ikke var forældet, idet den 20-årige forældelse kunne suspenderes under hensyn til, at følgerne af at udsætte arbejderne for asbeststøv i form af erhvervssygdommen asbestose og i enkelte tilfælde kræft, først viste sig efter lang tid.

Spørgsmålet om suspension af den 20-årige forældelse forelå også i den ovenfor omtalte dom i UfR 2002, side 575H. Højesterets flertal fandt, at der ikke i sager om erstatning for miljøforurening er grundlag for at fravige udgangspunktet, hvorefter forældelsesfristen på 20 år er absolut. Der blev lagt vægt på, at erkendelse af og forståelsen for miljøforure-

ningers skadevirkninger har været stadig stigende, og dette indebærer, at de hensyn, forældelsesreglerne skal varetage, generelt gør sig gældende med særlig styrke.

Det må således konstateres, at et eventuelt erstatningskrav mod Danisco under alle omstændigheder er forældet.

3. SAMMENFATTENDE

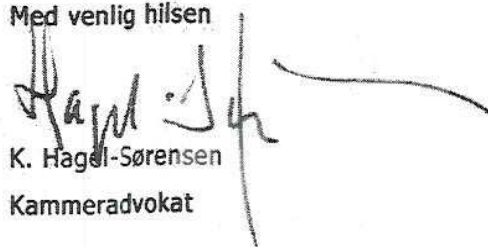
Spørgsmålet, om miljømyndighederne kan gøre Danisco ansvarlig som følge af, at der er fundet kviksølv i depoterne i Kærgaard Plantage, skal afgøres efter dansk rets almindelige erstatningsregel om ansvar for uforsvarlig adfærd. Afgørelsen af, om forurenerens adfærd er erstatningspådragende, må træffes på grundlag af datidens bestemmelser og efter datidens normer for forsvarlig adfærd inden for erhvervsområdet.

Der foreligger ikke oplysninger, som tyder på, at Grindstedværket overtrådte myndighedernes vilkår for deponeringen. Det kan endvidere konstateres, at tilladelserne i sin tid blev givet efter foretagelse af en række analyser af forureningens art og omfang. Det kan vel ikke fuldstændig udelukkes, at der vil kunne godtgøres et selvstændigt ansvar for virksomheden under hensyn til den viden, som virksomheden eventuelt havde om affaldets karakter og farlighed, men i lyset af beslutningsgrundlaget har et ansvar formodningen mod sig.

En nærmere vurdering vil endvidere kræve omfattende undersøgelser, som jeg ikke har iværksat under hensyn til, at et erstatningskrav under alle omstændigheder er forældet efter den 20-årige forældelsesfrist.

Såfremt min vurdering giver Miljøstyrelsen anledning til yderligere spørgsmål, står jeg naturligvis til rådighed. Henvendelser om sagen bedes rettet til advokat Stig Grønbaek Jensen eller advokat Britta Moll Bown.

Med venlig hilsen

K. Hagel-Sørensen

Kammeradvokat